ՀՍԽՀ ԼՈՒՍԺՈՂԿՈՄԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՍԵԿՏՈՐ

1517

ԾՐԱԳԻՐ
ԴԻԱԼԵԿՏԻԿԱԿԱՆ
ՅԵՎ
ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՄԱՏԵՐԻԱԼԻԶՄԻ

ԲՈՒՀ-երի ՅԵՎ ԲՏՈՒՀ-ների ՀԱՄԱՐ

(Բացի սոցիալ-տնտեսական ԲՈՒՀ-երից յեվ բաժիններից)

1M
6-89

ՊԵՏՀՐԱՏ ՈՒՍՄԱՆԿՀՐԱՏԲԱԺԻՆ

ՅԵՐԵՎԱՆ 1933

Պատ. խմբագիր՝ Մ. Սանթրոսյան. Տեխ. խմբագի Գ. Զենյան, Լեզվ. խմբ. Ս. Ռոստամյան Սրբագրիչ՝ Վ. Տերոյան Հանձնված է արտադրության 17 սեպտեմբերի 1933: Ստորագրված տպագրելու 10 նոյեմբ. 1933: Պատվեր 2022 Տիրաժ 2000. Գլավլիտ № 8298. բ) Հրատ. 2733

Պետհրատի տպարան—Երևան

ԲԱՑԱՏՐԱԿԱՆ

ԲՈՒՀ-երի և ԲՏՈՒՀ-ների համար դիալեկտիկական և պատմական մատերիալիզմի սույն ծրագիրը կազմված է սոցիալ-տնտեսական ԲՈՒՀ-երի և ԿՈՄԲՈՒՀ-երի դիալեկտիկական և պատմական մատերիալիզմի ծրագրի հիման վրա և յելնում է միևնույն դրույթներից:

Այս ծրագրի մշակման հիմքում պետք է դրվեն կուսակցության և Կոմինտերնի առաջնորդ ընկ. Ստալինի ցուցումները տեսության կուսակցականության, այդ. տեսության և պրոլետարիատի դասակարգային պայքարի պրակտիկայի անխզելի կապի մասին, առհասարակ մարքսիզմի և մասնավորապես դիալեկտիկական ու պատմական մատերիալիզմի լենինյան ետապի մասին, տեսության և քաղաքականության մեջ ամեն կարգի ռեվիզիոնիզմի և ապորտունիզմի, սոցիալ-ֆաշիզմի և հակահեղափոխական տրոցկիզմի դեմ վճռական պայքար մղելու անհրաժեշտության մասին:

ԽՀՍՄ-ի Կենտգործկոմի բարձրագույն դպրոցների մասին վորոշման համաձայն, ծրագիրը կառուցված է այն հաշվով, վոր յուրաքանչյուր յենթաթեմա դառնա 2 ժամյա դասախոսության առարկա, վորի ընթացքում սիստեմատիկ կերպով լուսաբանվում են տվյալ յենթաթեմայի բոլոր հարցերը:

Դասախոսությանը պետք է հետևի յենթաթեմայի համար հանձնարարվող հիմնական գրականության ինքնուրույն (անհատական) մշակումը ուսանողության կողմից: Յուրաքանչյուր յենթաթեմայի մշակման յեզրափակող մոմենտը պետք է հանդիսանա նյութի կոլեկտիվ մշակումը, դասախոսի հետ միասին, զրույցի ձևով, վորն իրեն նպատակ է դնում. 1) ստուգել ուսանողների գիտելիքները, վոր նրանք ձեռք են բերում դասախոսության և գրականության ինքնուրույն մշակման ժամանակ, 2) պարզել անհասկանալի հարցերը, 3) խորացնել և ամրացնել ստացած գիտելիքները: Նկատի առնելով վորոշ յենթաթեմաների դժվարությունը, սահմանափակ ժամանակը և գրականության պակասը, կարելի յե

14 MAY 2013

դրանց մշակման ժամանակ սահմանափակվել միայն դասախոսությամբ (որ. «Մարքսիզմ-լենինիզմը վորպես աշխարհայացք», «Յերկու ուղղություն փիլիսոփայության մեջ», «Մետաֆիզիկա և դիալեկտիկա», «Լենինյան էտապը դիամատում և պայքար յերկու ճակատով փիլիսոփայության մեջ», «Մարքսիզմ-Լենինիզմ և ռևիզիոնիզմ»)*):

---

*) Սույն ծրագիրը թարգմանված է ՌՍՖՍՀ Լուսժողկոմատի 1938 թ. հրատարակած ծրագրից:

36778-62

ԾՐԱԳԻՐ

ՄԱՐՔՍԻԶՄ-ԼԵՆԻՆԻԶՄԸ ՎՈՐՊԵՍ ԱՇԽԱՐՀԱՅԱՑՔ

(Ներածական դասախոսություն 2 ժամ)

Մարքսիզմը պրոլետարիատի հեղափոխական աշխարհայացքն է: Մարքսիզմը դոգմա չէ, այլ օբյեկտիվ աշխարհի իմացության հեղափոխական տեսություն և պրոլետարիատի հեղափոխական գործողության համար ղեկավարություն: Տեսության և պրակտիկայի միասնությունը մարքսիզմ-լենինիզմում. պրակտիկայի առաջնությունը (պրիմատ) տեսության հանդեպ: Տեսության անջատումը պրակտիկայից 2-րդ Ինտերնացիոնալի վատթարագույն դոգմաներից է:

Մարքսիզմը հասարակական զարգացման նախընթաց վողջ պատմության և իմացության պատմության հանրագումարն ու տեսական ընդհանրացումն է հանդիսանում: Մարքսիզմի յերեք աղբյուրները և յերեք բաղկացուցիչ մասերը: Պրոլետարիատի դիկտատուրան, վորպես գլխավորը մարքսիզմ-լենինիզմում: Պրոլետարիատի դասակարգային պայքարը բուրժուական հեղափոխությունների դարաշրջանում, վորպես մարքսիզմի առաջացման սոցիալական բազա: Մարքսիզմի պատմական զարգացման հիմնական էտապները և առանձնահատկությունները: Մարքսիզմ-լենինիզմի, վորպես գիտության, աշխարհայացքի ու մեթոդի ամբողջականությունը և անբաժանելիությունը: Մատերիալիստական դիալեկտիկան վորոշողն է ու վճռականը մարքսիզմ-լենինիզմում:

Լենինիզմը, վորպես իմպերիալիզմի և պրոլետարական հեղափոխությունների դարաշրջանի մարքսիզմ: Ընկ. Ստալինը, վորպես Լենինի հետևողական աշակերտ, լենինիզմի շարունակող, ՀամԿ(բ)Կ և Կոմինտերնի հանճարեղ տեսաբան և առաջնորդ: Մարքսիզմ-լենինիզմի հետագա զարգացումը և կոնկրետացումն ընկ. Ստալինի կողմից: Առաջին հնգամյակի իրականացման գործում ընկ. Ստալինի դերը, վորպես գլխավոր ներշնչողի և ղեկավարի: Ընկ. Ստալինի ղեկավարությամբ կուսակցության վարած

պայքարն օպորտունիզմի և հակահեղափոխական տրոցկիզմի դեմ:

Մարքսը, Էնգելսը, Լենինը, Ստալինը գիտության և փիլիսոփայության կուսակցականության մասին: Մարքս-լենինյան հեղափոխական տեսության դերն ու նշանակությունը պրոլետարիատի դասակարգային պայքարի համար: Փիլիսոփայության և քաղաքականության մեջ պայքար յերկու ճակատի վրա,—մեխանիցիզմի և աջ օպորտունիզմի, վորպես տվյալ շրջանի գլխավոր վտանգի դեմ, մենշևիկող իդեալիզմի, «ձախ» օպորտունիզմի և հակահեղափոխական տրոցկիզմի ու դրանց նկատմամբ հաշտվողականության դեմ:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հիմնական գրականություն (ընդամենը 42 եջ)

1. ԼԵՆԻՆ. ա) Մարքսիզմի յերեք աղբյուրները և յերեք բաղկացուցիչ մասերը. 2-րդ հրատ. 16-րդ հատոր. բ) Կ. Մարքս.— 2-րդ հրատ. 18-րդ հատոր.

2. ՍՏԱԼԻՆ.— ա) Լենինիզմի հիմունքների մասին 1, 2, 3 (§ 1—2) գլուխները. բ) Ամերիկյան բանվորական պատգամավորության առաջին հարցի պատասխանը (Լենինիզմի հարցերը):

ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. ԷՆԳԵԼՍ— Սոցիալիզմի զարգացումն ուտոպիայից դեպի գիտություն:

2. ՄԱՐՔՍ և ԷՆԳԵԼՍ.— Կոմունիստական մանիֆեստ:

3. ԼԵՆԻՆ.— Մարքս, Էնգելս, Մարքսիզմ—հոդվածների ժողովածու:

4. ՍՏԱԼԻՆ.— Բոլշևիզմի պատմության մի քանի հարցերի մասին:

5. ԿԱԳԱՆՈՎԻՉ.— Կուսակցության պատմության բոլշևիկյան ուսումնասիրության համար (Կարմիր պրոֆեսուրայի Ինստիտուտի հոբելյանին արտասանած ճառը):

1-ԻՆ ԹԵՄԱ

ՄԱՏԵՐԻԱԼԻԶՄ ՅԵՎ ԻԴԵԱԼԻԶՄ

(Դասախոսություն 6 ժամ, խմբակային մշակում 8 ժամ)

I. Յերկու գիծ փիլիսոփայության մեջ: Յուրաքանչյուր փիլիսոփայության հիմնական հարցը դա մտածողության և կեցու-

թյան, վոգու և բնության փոխհարաբերության հարցն է. այդ հարցի յերկու կողմը: Յերկու գլխավոր ուղղություններ փիլիսոփայության մեջ—մատերիալիզմ և իդեալիզմ: Մատերիալիզմի և իդեալիզմի եյությունը: Մատերիալիզմի և իդեալիզմի առաջացումը, նրանց սոցիալական և իմացաբանական արմատները: Նախնական անիմիզմը, վորպես կրոնի վաղ ձև և փիլիսոփայական իդեալիզմի աղբյուր: Մատերիալիզմը և իդեալիզմը հին հունական փիլիսոփայության մեջ և նրանց կապն անտիկ հասարակության դասակարգային պայքարի հետ: Փիլիսոփայական դուալիզմը, վորպես մատերիալիզմի և իդեալիզմի հաշտեցման փորձ: Դեկարտի իդեալիզմի եյությունը և սոցիալական արմատները:

Մատերիալիզմի պայքարն իդեալիզմի դեմ, վորպես դասակարգային պայքարի արտահայտություն: Փիլիսոփայության դասակարգային բնույթը դասակարգային հասարակության մեջ: Փիլիսոփայության կուսակցականության մարքս-լենինյան ուսմունքի աղավաղումները ժամանակակից մեխանիստների և մենշևիկող իդեալիստների կողմից:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հիմնական գրականություն (ընդամենը 35 եջ):

1. ԷՆԳԵԼՍ.— Լ. Ֆեյերբախ. 2-րդ գլուխ (առաջին 3 եջերը):

2. ՊԼԵԽԱՆՈՎ.— Դեբորինի «Դիալեկտիկական մատերիալիզմի փիլիսոփայության ներածություն» գրքի առաջաբանը:

3. ԼԵՆԻՆ.— Մատերիալիզմ և եմպիրիոկրիտիցիզմ, 6-րդ գլ. § 4:

ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. ԼԵՆԻՆ.— ա) Լենինյան ժողովածու 12-րդ, 325—26, 337—39 եջ.

բ) «Մարտնչող մատերիալիզմի նշանակության մասին»:

2. «ԴԻԱԼԵԿՏԻԿԱԿԱՆ ՄԱՏԵՐԻԱԼԻԶՄ»—Քրեստոմատիա ըստ Լենինի, Ադորատսկու խմբագրությամբ, 2-րդ բաժ.:

II. Իդեալիզմի այլաձևությունները: Բերկլիի սուբյեկտիվ իդեալիզմը վորպես անսքող տերտերականություն փիլիսոփայության մեջ: Յումի ագնոստիցիզմը: Սուբյեկտիվ իդեալիզմի մախիստական այլաձևությունը: Մախիզմի լենինյան քննադատությունը: Մախիզմի պլեխանովյան քննադատության վերացական-

ակադեմիկ բնույթը: Սոլիպսիզմը, վորպես սուբյեկտիվ իդեալիզմի անխուսափելի արդյունք: Բերկլիի սուբյեկտիվ իդեալիզմի և մախիզմի սոցիալական արմատները: Կանտի փիլիսոփայական դուալիզմը, վորպես մատերիալիզմի և իդեալիզմի, գիտության և կրոնի հաշտեցման փորձ: Կանտյան իրն ինքնին-ի մարքս-լենինյան քննադատությունը: Կանտի փիլիսոփայության մեջ ձևի անջատումը բովանդակությունից: Կանտի փիլիսոփայության դասակարգային բովանդակությունը և պատմական նշանակությունը:

Հեգելի օբյեկտիվ իդեալիզմը: Կեցության և մտածողության նույնությունը Հեգելի մոտ: Բացարձակ գաղափարը, վորպես բնության և մարդկային պատմության ստեղծող: Մեթոդի և սիստեմի հակասությունը: Հեգելի փիլիսոփայության պատմական դերը: Հեգելը, վորպես բուրժուազիայի գաղափարախոս:

Ժամանակակից իդեալիզմի գիտական սնանկությունը և հետադիմությունը: Ժամանակակից նեոհեգելյանությունը, նեոկանտիականությունը, մախիզմը հանդիսանում են չահագործող դասակարգերի և նրանց լակեյների՝ սոցիալ-ֆաշիստների փիլիսոփայությունը:

Միստիկ «տեսություններ»-ի ծաղկումը կապիտալիստական յերկրներում, վորպես հետևանք կապիտալիզմի կատարյալ նեխման: ԽՍՀՄ-ում մենշևիկող իդեալիզմի քննադատությունը (Դեբորին, Կարև, Ստեն և այլն):

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հիմնական գրականություն (ընդամենը 38 եջ)

1. ԼԵՆԻՆ—*Մատերիալիզմ և էմպիրիոկրիտիցիզմ. «Ներածության փոխարեն».*

1. ՊԼԵԽԱՆՈՎ—*7-րդ ծանոթությունը Ենգելսի «Լ. Ֆեյերբախ» գրքի.*

3. ԵՆԳԵԼՍ— *«Լ. Ֆեյերբախ», 1-ին գլ.:*

ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. ԼԵՆԻՆ—*Մատերիալիզմ և էմպիրիոկրիտիցիզմ 1-ին գլ. 2-րդ գլ., § 1—3, 4-րդ գլ. § 1—5, 5-րդ գլ. § 8:*

2. ՊԼԵԽԱՆՈՎ—*Պատմության մոնիստական հայացքի զարգացման մասին.—4-րդ գլ.:*

3. *ՀամԿ(բ) Կենտկոմի վորոշումը* «Под знаменем марксизма» *ամսագրի մասին—տես նույն ամսագրի* 1930 *թ.* № 10—12:

III. Մետաֆիզիկական մատերիալիզմ: 17-րդ դարի մատերիալիզմը՝ էմպիրիզմի (Բեկոն, Հոբս) և ռացիոնալիզմի հողի (Սպինոզա) վրա: 18-րդ դարի ֆրանսիական մատերիալիզմը (Լամետրի, Դիդրո, Հոլբախ, Հելվեցի): 17-րդ դարի և 18-րդ դարի ֆրանսիական մատերիալիզմի դասակարգային արմատները և պատմական դերը: Ֆեյերբախի մատերիալիզմը: Նրա սոցիալական արմատները և պատմական դերը: 19-րդ դարի վուլգար մատերիալիզմը (Բյուխներ, Ֆոխտ, Մոլեշոտ): Մետաֆիզիկական մատերիալիզմի պայքարն իդեալիզմի և տերտերականության դեմ:

Մինչմարքսյան մատերիալիզմի հիմնական թերությունները— մետաֆիզիկական հայացք աշխարհի վրա. նյութի շարժման վողջ բազմազան ձևերի վերածումը մեխանիկական շարժման. հասարակության իդեալիստական ըմբռնումը, մետաֆիզիկական մատերիալիզմի հայեցողական-լուսավորական բնույթը:

Մետաֆիզիկական մատերիալիզմի ժամանակակից այլաձևությունը,—մեխանիստական մատերիալիզմը (Բուխարին, Վարյաշ, Սարաբյանով, Ակսելրոդ և այլն): Մեխանիստների կողմից մարքս-լենինյան փիլիսոփայության ժխտումը: Մեխանիկայի, վորպես իմացության մեթոդի ունիվերսալացումը և նրա հակադրումը դիալեկտիկային: Ժամանակակից մեխանիստական մատերիալիզմի, ԽՍՀՄ-ում վորպես կուլակային գաղափարախոսության, հետադիմականությունը և գիտական սնանկությունը:

Մինչմարքսյան մատերիալիզմի ըմբռնման խնդրում Պլեխանովի և մենշևիկող իդեալիստների սխալների քննադատությունը: Մետաֆիզիկական և դիալեկտիկական մատերիալիզմ: Դիալեկտիկական մատերիալիզմը, վորպես փիլիսոփայական մատերիալիզմի բարձրագույն ձև:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հիմնական գրականություն (ընդամենը 37 եջ)

1. ՄԱՐՔՍ— *ա) 17-րդ և 18-րդ դարերի մատերիալիզմի մասին. տես՝ Մ. և Ենգ. Ցերկ. ժող. 3-րդ հրատ.* 153—160 *եջ:*

բ) Թեզիսներ Ֆեյերբախի մասին.

2. ԵՆԳԵԼՍ—Լ. *Ֆեյերբախ—2, 3 և 4-րդ գլուխներ (առաջին 8 եջը):*

3. ԼԵՆԻՆ—Կ. Մարքս *(«Փիլիսոփայական մատերիալիզմ» գլուխը) 2-րդ հրատ., 18-րդ հատոր:*

ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. ԵՆԳԵԼՍ—ա) *«Սոցիալիզմի զարգացումը ուտոպիայից դեպի գիտություն» բրոշյուրի անգլիական հրատարակության նախաբանը.*

բ) Բնության դիալեկտիկա 1930 *թ. հրատ.*, 131—134 *եջ կամ* 1932 *թ. հրատ.*—104—106 *եջ.*

2. ԼԵՆԻՆ—*Մատերիալիզմ և էմպիրիոկրիտիցիզմ*—3-*րդ գլ.*, § 1, 4-*րդ գլ.*, § 7, 8:

3. ՊԼԵԽԱՆՈՎ—*ա) Պատմության մոնիստական հայացքի զարգացման մասին*—1-*ին գլ.*

բ) Մատերիալիզմի պատմության ուչերկներ. յերկերի ժող. 8-*րդ հատ.*:

2-ՐԴ ԹԵՄԱ

ՄԱՏԵՐԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԴԻԱԼԵԿՏԻԿԱ

(*Դասախոսություն* 12 *ժամ. խմբակային մշակում* 16 *ժամ*)

I. Մետաֆիզիկա և դիալեկտիկա: *Աշխարհի վրա ունեցած մետաֆիզիկական և դիալեկտիկական հայացքի եյությունը: Մետաֆիզիկան և դիալեկտիկան վորպես մտածողության յերկու հիմնական յեղանակ: Մետաֆիզիկայի և դիալեկտիկայի առաջացումը, նրանց սոցիալական և իմացաբանական արմատները: Մետաֆիզիկական մտածողության միակողմանիությունը և սահմանափակվածությունը: Ենգելսը մետաֆիզիկայի պատմական արդարացման մասին մարդկային իմացության զարգացման ստորին աստիճաններում. Նրա հետադիմականությունը և հակագիտականությունը մարդկային գիտության զարգացման բարձր աստիճանի վրա:*

Իդեալիստական և մատերիալիստական դիալեկտիկա, նրանց հակադրությունը և անհաշտելիությունը: Բնությունը մատերիալիստական դիալեկտիկայի փորձաքարն է: Հեգելի իդեալիստական դիալեկտիկան: Հեգելի դիալեկտիկայի մատերիալիստական վերամշակումը Մարքսի, Ենգելսի, Լենինի և Ստալինի կողմից: Հեգելյան դիալեկտիկայի անտեսումը մեխանիստների կողմից և այդ դիալեկտիկայի անքննադատ վերականգնումը մենշևիկող իդեալիստների կողմից:

Մատերիալիստական դիալեկտիկան, վորպես փիլիսոփայական գիտություն բնության, հասարակության և մարդկային

մտածողության մեջ տեղի ունեցող շարժման ընդհանուր որենքների մասին, իմացության մեթոդ և ղեկավարություն հեղափոխական գործողության համար:

Հին մտքով փիլիսոփայության ժխտումը Մարքսի, Ենգելսի, Լենինի կողմից: Մարքս-լենինյան փիլիսոփայությունը ժխտող և աղավաղող սոցիալ-ֆաշիստների և ժամանակակից մեխանիստների քննադատությունը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հիմնական գրականություն (*ընդամենը* 37 *եջ*)

1. ԵՆԳԵԼՍ—*ա) Անտի-Դյուրինգ. Նախաբան յերեք հրատարակություններին*, 1-*ին և* 12-*րդ գլուխ* (*վերջին* 4 *եջը*):

բ) Լ. Ֆեյերբախ, 4-*րդ գլ.* (*առաջին* 8 *եջը*):

2. ՄԱՐՔՍ—*Փիլիսոփայության թշվառությունը:* 2-*րդ գլ.*, § 1, *դիտողություն* 1-*ին*:

ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. ԵՆԳԵԼՍ—*Բնության դիալեկտիկա*—1930 *թ. հրատ.* 1—9, 24—25, 42—44, 83—95, 134—135, 157, 266-273 *եջ: կամ* 1932 *թ. հրատարակ.*՝ 3—8, 21—22, 35—36, 67—76, 107, 125, 210—124 *եջ*:

2. ԼԵՆԻՆ—*Մարտնչող մատերիալիզմի նշանակության մասին:*

ՊԼԵԽԱՆՈՎ—*Ենգելսի Լ. Ֆեյերբախի առաջաբանը:*

II. Մատերիալիստական դիալեկտիկան, վորպես իմացաբանություն և տրամաբանություն: *Կեցության և մտածողության միասնությունը: Իմացությունը, վորպես մարդու կողմից ոբյեկտիվ իրականության արտացոլում: Պրակտիկան, վորպես իմացության հիմք ու չափանիշ և վորպես «գործնական վորոշիչ առարկայի կապի այն բանի հետ, ինչ պետք է մարդուն»: Ուսմունք ոբյեկտիվ, բացարձակ և հարաբերական ճշմարտության մասին:*

Ագնոստիցիզմի և ռելատիվիզմի քննադատությունը: Մախիստների իմացաբանության քննադատությունը: Արտացոլման մարքս-լենինյան տեսությունը և Պլեխանովի հիերոգլիֆների տեսությունը: Մեխանիստների և մենշևիկող իդեալիստների կողմից արտացոլման տեսության չմբռնելը և աղավաղումը:

Տրամաբանության լենինյան սահմանումը: Տրամաբանության կատեգորիաները, վորպես ոբյեկտիվ աշխարհի որենքների ար-

տացոլման և իմացության աստիճաններ: Տրամաբանականի և պատմականության կատեգորիաները Հեգելի մոտ և դիալեկտիկական մատերիալիզմում: Ուսմունք ճշմարտության կոնկրետության մասին: «Գիտական իմացության շարժումը»—կենդանի հայեցողությունից դեպի վերացական մտածողությունը և վերջինից դեպի պրակտիկան,—սա յե դիալեկտիկայի իմացաբանության և տրամաբանության համընկնման մասին լենինյան դրույթի եյությունը:

Դիալեկտիկական և ձևական տրամաբանություն: Ձևական տրամաբանության դատարկությունը և անբովանդակությունը: Ձևական տրամաբանությունը, վորպես սահմանափակ դատողական (рассудочный) մտածության տրամաբանություն, իմացության պատմականորեն ցածր աստիճան. Ձևական տրամաբանության ռացիոնալական և իմացաբանական արմատները: Դիալեկտիկական տրամաբանության կողմից ձևական տրամաբանության վերհանումը («снятие»): Պլեխանովի, մենշևիկող իդեալիստների ու մեխանիստների կողմից դիալեկտիկան, վորպես իմացաբանության և տրամաբանության չհասկանալը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հիմնական գրականություն (ընդամենը 40 եջ):

1. ՄԱՐՔՍ— ա) Թեզիսներ Ֆեյերբախի մասին.

բ) Ներածություն քաղաքատնտեսության քննադատության շուրջը—3-րդ գլ.:

2. ԼԵՆԻՆ— ա) Դիալեկտիկայի հարցի մասին. տես յերկ. ժող. 13-րդ հատ. 2-րդ հրատ. հավելվածը.

բ) Կ. Մարքս («Դիալեկտիկա» գլ.).

գ) Մատերիալիզմ և եմպիրիոկրիտիցիզմ. 2-րդ գլ. § 4—6, 4-րդ գլ. § 6:

ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. ԼԵՆԻՆ—ա) Դիալեկտիկա և եկլեկտիկա («Մի անգամ ել պրոֆմիությունների մասին» հոդվածից) 26 հատ. 2-րդ հրատ. 125—139).

բ) Մատերիալիզմ և եմպիրիոկրիտիցիզմ.—1-ին գլ. § 1, 3-րդ գլ. § 1—2.

գ) Լենինյան ժողովածու 9-րդ (մինչև առաջին բաժինը և 3-րդ բաժին—գաղափարը).

գ) Լենինյան ժողովածու 12-րդ (համապատասխան տեղերը):

2. ԵՆԳԵԼՍ—ա) Անտի-Դյուրինգ. 3-րդ հրատ. առաջաբանը.

բ) Բնության դիալեկտիկա—տես առաջին յենթաթեմայի համար մատնանշած տեղերը.

գ) Մարքսի «Քաղաքատնտեսության հարցի շուրջը» գրքի առաջաբանը.

3. ՊԼԵԽԱՆՈՎ—ա) Ենգելսի Լ. Ֆեյերբախի գրքի առաջաբանը.

բ) Ցերկերի ժողովածու 18-րդ հատ. Բոգդանովին գրած նամակները.

4. ՍՏԱԼԻՆ—ա) Լենինիզմի հիմունքների մասին 2-րդ գլ.

բ) Ագրարային քաղաքականության հարցերի շուրջը.

գ) Առաջին հնգամյակի հանրագումարները.

դ) Գյուղի աշխատանքների մասին:

III. Հակադրությունների միասնության օրենքը, վորպես դիալեկտիկայի եյությունը: Նյութի փիլիսոփայական և բնագիտական ըմբռնումը: Շարժումը, ժամանակը և տարածությունը, վորպես նյութի գոյության և զարգացման օբյեկտիվ ձևեր: Գիտակցությունը, վորպես հատուկ կերպով կազմակերպված նյութի հատկություն: Նյութի ընդհատականությունը և անընդհատականությունը: Նյութի շարժման ձևերի բազմազանությունը, նրանց յուրահատկությունը (սպեցիֆիկությունը) և մեկից մյուսին անցնելը: Նյութի շարժման հիմնական և կողմնակի ձևերը: Մեխանիկական շարժումը նյութի շարժման ստորին ձևն է: Շարժման հակասականությունը: Նյութի և շարժման դիալեկտիկական ու մեխանիստական ըմբռնումը: Մենշևիկող իդեալիստների քննադատությունը:

Մատերիալիստական դիալեկտիկան, վորպես ուսմունք զարգացման մասին: Միասնականի յերկատումը փոխադարձաբար իրար բացասող հակադրությունների և դրանց միջև յեղած պայքարը հանդիսանում է այն բանալին, վորով կարելի յե ըմբռնել նյութի ինքնաշարժումը, նրա զարգացումը և իրի իր հակադրությանն անցնելը: Հակադրությունների միասնության (նույնության) հարաբերական բնույթը և նրանց պայքարի բացարձակ բնույթը: Հակասությունների զարգացման ու լուծման դրական և բացասական կողմերը: Անտագոնիստական և վոչ անտագոնիստական հակասություն: Իմացության հակասականությունը, վոր

պես օբյեկտիվ աշխարհի հակասականության արտացոլում: Հակադրությունների միասնությունը՝ կեցության և իմացության հիմնական օրենքը հանդիսանում է դիալեկտիկայի առանցքը:

Հակադրությունների միասնականության օրենքը և էվոլյուցիայի վուլգար տեսությունը: Հակասության դիալեկտիկական և մեխանիստական ըմբռնումը: Բուխարինի հավասարակշռության տեսության քննադատությունը: Հակադրությունների միասնականության օրենքի՝ Հեգելի և մենշևիկող իդեալիստների իդեալիստական ըմբռնման քննադատությունը: Պլեխանովի կողմից հակադրությունների միասնականության օրենքը «օրինակների գումարի» վերածելը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հիմնական գրականություն (*ընդամենը 40 էջ*)

1. ԼԵՆԻՆ *ա) Մատերիալիզմ և էմպիրիոկրիտիցիզմ. 3-րդ գլ.* § 1, 4, 5.

բ) Դիալեկտիկայի հարցի մասին 13-րդ հատ. (2-րդ *հրատ.*) *հավելված.*

գ) Կ. Մարքս («Դիալեկտիկա» գլուխը).

2. ԵՆԳԵԼՍ—*Նամակ Մարքսին* 1873 *թ. մայիսի 30-ին. տես Մ. և Ենգ. «Նամակները» Ադորատսկու խմբագրությամբ.*

3. ՄԱՐՔՍ—*Նամակներ Ենգելսին ա)* 2-*ին ապրիլի* 1858 *թ., բ)* 24-*ին օգոստոսի* 1867 *թ., գ) Նամակ Կուգելմանին* 11-*ին հուլիսի* 1867 *թ.—տես «Նամակներ» Ադորատսկու խմբագրությամբ.*

4. ՄԱՐՔՍ—*«Սուրբ ընտանիք»—Մարքս և Ենգելսի յերկ. ժողովածու,* 3-*րդ հատոր,* 53—56 *էջ:*

ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Կ. ՄԱՐՔՍ *ա) Նամակ Աննենկովին* 23-*ին դեկտ.* 1846 *թ. տես՝ «Նամակներ» Ադորատսկու խմբագրությամբ.*

բ) Փիլիսոփայության թշվառություն. 2-*րդ գլ.* § 1.

2. ԵՆԳԵԼՍ—*ա) Անտի-Դյուրինգ* 4-*րդ*—8-*րդ,* 12-*րդ (առաջին* 4 *էջերը) գլուխները:*

բ) Բնության դիալեկտիկա 1930 *թ. հրատ.* 10—23, 26—39, 42—45, 55—56, 95—103, 108—125, 144, 155—159, 163—179 *էջ, կամ* 1932 *թ. հրատ.* 10-33, 35—37, 45—49, 75—79, 114, 123—126, 130—141 *էջ:*

3. ԼԵՆԻՆ—*ա) Մատերիալիզմ և էմպիրիոկրիտիցիզմ* 4-*րդ գլ.*

բ) Լենինյան ժողովածու 9-*րդ.* 2-*րդ բաժ.*

4. ՍՏԱԼԻՆ—*ա) Առաջին հնգամյակի հանրագումարները.*

բ) Աշխատանքը գյուղում:

IV. Քանակը վորակի փոխվելու և ընդհակառակն օրենքն ու բացասման բացասման օրենքը: *Իրի վորակն ու հատկությունը. վորակը և քանակը. Նրանց միասնությունը և տարբերությունը. չափ: Իրի վորակական և քանակական փոփոխության դիալեկտիկան: Քանակի փոխվելը վորակի և ընդհակառակն, օրենքը, վորպես օբյեկտիվ աշխարհի և իմացության օրենք: Բնության և հասարակության մեջ՝ քանակը վորակի փոխվելու և ընդհակառակն օրինակներ:*

Մի վորակից մյուսին դիալեկտիկական անցման տարբերությունը վոչ դիալեկտիկական անցումից: Թռիչքներ: Եվոլյուցիա և հեղափոխություն: Բացասման բացասման օրենքը, վորպես հեղափոխական անցում հնից նորին: Անցման հակասականությունը: Դիալեկտիկական և մեխանիստական բացասում: Տրիադան և նրա դերը դիալեկտիկայում: Բացասման բացասման օրենքը հանդիսանում է կեցության և մտածողության ընդհանուր օրենք: Քանակի անցումը վորակի և ընդհակառակն, ինչպես և բացասման բացասման օրենքները, վորպես հակասությունների միասնության օրենքի դրսևորում: Բնության և հասարակության մեջ դիալեկտիկայի հիմնական օրենքների կոնկրետ օրինակներ:

Դիալեկտիկայի օրենքների հեգելյան և մենշևիկող-իդեալիստական ըմբռնման քննադատությունը: Վորակի ու քանակի կատեգորիաների և դիալեկտիկայի օրենքների մեխանիստական ըմբռնման քննադատությունը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հիմնական գրականություն (*ընդամենը 33 էջ*)

1. ԵՆԳԵԼՍ—*Անտի-Դյուրինգ* 12, 13 *գլ.*

2. ԼԵՆԻՆ—*Դիալեկտիկայի հարցի մասին—յերկ. ժող.* 13-*րդ հատ.* 2-*րդ հրատ.* (*հավելված*).

3. ՊԼԵԽԱՆՈՎ—*Բնության և հասարակության մեջ տեղի ունեցող թռիչքների մասին. յերկ. ժող.* 3-*րդ հատոր.*

ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. ԷՆԳԵԼՍ—ա) Անտի-Դյուրինգ 3—4 գլ.

բ) Բնության դիալեկտիկա. ծանոթություն «Անտի-Դյուրինգ»-ին: «Դիալեկտիկայի, վորպես գիտության, ընդհանուր բնույթը»:

2. ԼԵՆԻՆ—ա) «Քայլ առաջ, յերկու քայլ յետ» § «ը» («Ինչ վոր բան դիալեկտիկայի մասին»).

բ) Լենինյան ժողովածու 9-րդ 1-ին բաժին.

3. ՍՏԱԼԻՆ—ա) Աջ թեքման մասին.

բ) Տնտեսավարների խնդրի մասին.

գ) Ագրարային քաղաքականության հարցերի շուրջը:

V. Օբյեկտիվ աշխարհի և իմացության զարգացման օրինաչափությունը: Նյություն և յերևույթ: Նյությունը, վորպես ուսմունք իրականության և այդ իրականությունը մտածողության մեջ արտացոլելու մասին: Ընկ. Ստալինն աջ և «ձախ» ոպորտունիզմի եյության մասին: Յերևույթը վորպես եյության դրսևորում: Յերևույթի օրենքը. եյական և վոչ եյական յերևույթ (յերևութականություն): Ձև և բովանդակություն. նրանց դիալեկտիկական միասնությունը. ընկ. Ստալինը կոլտնտեսությունների ձևի և բովանդակության մասին: Նյության, ձևի և բովանդակության զարգացումը և հակադրությունների միասնության օրենքը: Կանտի կողմից ձևի անջատումը բովանդակությունից: Հեգելի և մենշևիկող իդեալիստների քննադատությունը: Փոխադրեցություն և պատճառականություն, անհրաժեշտություն և ազատություն, վորպես իմացված անհրաժեշտություն: Անհրաժեշտություն և պատահականություն. պատահականությունը, վորպես անհրաժեշտության դրսևորման ձև և լրացում: Պատահականության, վորպես սուբյեկտիվ կատեգորիայի մեխանիստական ըմբռնման քննադատությունը: Ազատության և անհրաժեշտության իդեալիստական ըմբռնման քննադատությունը:

Հնարավորություն և իրականություն, նրանց դիալեկտիկական միասնությունը: Հնարավորությունն իրականություն դառնալը և սուբյեկտիվ ու օբյեկտիվ պայմանների դերը: Ընկ. Ստալինի կողմից հնարավորության և իրականության ուսմունքի զարգացումը: Ընդհանուրի, յեզակիի և հատուկի դիալեկտիկան օբյեկտիվ աշխարհի և նրա իմացության զարգացման մեջ: Զարգացման ընդհանուր և հատուկ օրենքները: Բնության և հասարա-

կության օրինաչափությունը. նրանց միասնությունը և տարբերությունը: Աջ և «ձախ» ոպորտունիզմի և հակահեղափոխական տրոցկիզմի, էմպիրիզմի և սխեմատիզմի քննադատությունը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հիմնական գրականություն (ընդամենը 40 եջ)

1. ԷՆԳԵԼՍ—Անտի-Դյուրինգ 9-րդ գլ.

2. ՄԱՐՔՍ—ա) Նամակներ Կուգելմանին 1868 թ. հուլիսի 11-ին և 1871 թ. ապրիլի 17-ին. տես՝ «Նամակները» Ադորատսկու խմբագրությամբ. բ) «Կապիտալ»-ի 1-ին հատ. 2-րդ հրատ. առաջաբանը.

3. ԼԵՆԻՆ—Մատերիալիզմ և էմպիրիոկրիտիցիզմ—3-րդ գլ. § 3, 6:

ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. ԷՆԳԵԼՍ—Բնության դիալեկտիկա (նայել վողջ գիրքը):

2. ՄԱՐՔՍ—ա) Քաղաքատնտեսության քննադատության նախաբանությունը.

բ) Նամակներ Աննենկովին 1846 թ. դեկտեմբերի 28-ին. տես «Նամակներ» Ադորատսկու խմբագրությամբ.

3. ԼԵՆԻՆ—Լենինյան ժողովածու 9-րդ (2-րդ բաժին).

4. ՍՏԱԼԻՆ—ա) 16-րդ կուսհամագումարում զեկուցում և յեզրափակման խոսք.

բ) 1-ին հնգամյակի հանրագումարների մասին.

գ) Գյուղի աշխատանքների մասին:

VI. Լենինյան ետապը դիամատում և յերկու ճակատով պայքարը փիլիսոփայության մեջ: Ընկ. Ստալինը՝ դիալեկտիկական մատերիալիզմի մեջ լենինյան ետապի, վորպես բարձրագույն աստիճանի մասին: Լենինի կողմից պատմական նոր պայմաններում դիալեկտիկական մատերիալիզմի սկզբունքների հետագա զարգացումը և կոնկրետացումը: Բնագիտության ճգնաժամի եյությունը, նրա իմացաբանական և սոցիալական արմատների լենինյան գնահատականը: Դիալեկտիկայի, վորպես փիլիսոփայական գիտության, հետագա զարգացումն ու կոնկրետացումը Լենինի կողմից: Գիտության և փիլիսոփայության, տեսության և պրակտիկայի միասնության ուսմունքի զարգացումը: Հեգելյան դիալեկտիկայի մատերիալիստական հետագա վերամշակումը: Յերկրորդ ինտերնացիոնալի եկլեկտիկ մեթոդաբանության քննադատությունը:

36778-62

ՊԵՏ. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Гос. Публ. Библиотека
ՀՍԽՀ-ССРА
им. А. Мясникяна

ՊԵՏ. ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Гос. Библиотека
ՀՍՍՌ-Арм ССР
им. А. Мясникяна
ՄՅԱՍՆԻԿՅԱՆԻ ԱՆՎ.

Պլեխանովի՝ դիալեկտիկական մատերիալիզմից շեղումների և սխալների քննադատությունը: Դիալեկտիկական մատերիալիզմի հետագա զարգացումը և կոնկրետացումը ընկ. Ստալինի կողմից: Դիալեկտիկական մատերիալիզմի մեջ լենինյան էտապի, դիամատի պրակտիկ գործունեության ու կուսակցականության ժխտումը մենշևիկող իդեալիստների կողմից: Տեսության անջատումը քաղաքականությունից: Հեգելյան իդեալիստական դիալեկտիկայի վերականգնումը: Պլեխանովի սխալների խորացումը: Մենշևիկող իդեալիզմը հիմնականում վորպես «ձախ» ոպորտունիզմի մեթոդաբանություն, վորը մեթոդաբանական զենք է մատակարարում հակահեղափոխական տրոցկիզմին:

Մատերիալիստական դիալեկտիկայի, վորպես փիլիսոփայական գիտության, ժխտումը, մեխանիկայի ունիվերսալացումը և նրա հակադրությունը դիալեկտիկային հանդիսանում են մարքսիզմի–լենինիզմի մեխանիստական ռևիզիայի էությունը:

Մեխանիստների՝ բնագիտության ճգնաժամի լենինյան գնահատականի էությունն ու վողջ խորությունը չհասկանալը: Մեխանիցիզմը, վորպես աջ ոպորտունիզմի մեթոդաբանություն, վորպես կուլակության գաղափարախոսություն:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հիմնական գրականություն (*ընդամենը* 44 *էջ*)

1. ՍՏԱԼԻՆ—*ա) Զրույց ամերիկյան բանվորական պատգամավորության հետ (առաջին հարցի պատասխանը)*:

բ) Լենինիզմի հիմունքների մասին. 1, 2, 3 (§ 1, 2) *գլուխները*:

2. *ՀամԿ(բ)Կ Կենտկոմի վորոշումը* «Под знаменем марксизма» *ամսագրի մասին. տես նույն ամսագրի* 1930 *թ.* № 10—12.

3. ԿԱՐՄԻՐ ՊՐՈՖԵՍՈՒՐԱՅԻ *Ինստիտուտի կուսբջիջի բանաձևը*:

ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. ՄԻՏԻՆ—*ա) Փիլիսոփայական դիսկուսիայի հանրագումարների մասին. տես՝* «Под знаменем марксизма» 1932 *թ.*, № 3—4:

2. «За поворот на философском фронте»; сборник статей, изд. 1931 г.

3-ՐԴ ԹԵՄԱ

ՈՒՍՄՈՒՆՔ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ–ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՖՈՐՄԱՑԻԱՆԵՐԻ ԱՐՏԱԴՐՈՂԱԿԱՆ ՈՒԺԵՐԻ ՅԵՎ ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

I. Պատմատը, վորպես գիտություն և մեթոդ: *Պատմատը, վորպես դիալեկտիկական մատերիալիզմի ավարտ* (завершение), *սրա տարածումը մարդկային հասարակության իմացության վրա: Պատմական մատերիալիզմը, վորպես գիտություն հասարակական–տնտեսական ֆորմացիաների մասին, վորպես իմացության մեթոդ և հեղափոխական գործողության համար ղեկավարություն:*

Պատմության մատերիալիստական ըմբռնման էությունը: Պատմատի հիմնական կատեգորիաները և դասակարգային պայքարի տեսության դերը պատմատում: Պատմատի կուսակցականությունը: Լենինյան էտապը պատմատում: Պատմատի հետագա զարգացումը ընկ. Ստալինի կողմից: Հասարակական զարգացումը վորպես հասարակական տնտեսական ֆորմացիաների առաջացման, զարգացման և փոխարինման պրոցես: Հասարակական ֆորմացիաների պատմական տիպերը: Նյութական արտադրությունը հասարակական զարգացման հիմք: Ֆորմացիաների զարգացման հեղափոխական փոխանորդման (революционная смена) *որենքները: Յուրաքանչյուր ֆորմացիայում անցյալի մնացորդների և ապագայի տարրերի առկայությունը: Անհատի և դասակարգերի դերը հասարակական զարգացման մեջ: Պատմության իդեալիստական ըմբռնումը Մարքսից առաջ: «Առհասարակ» հասարակության բուրժուական ըմբռնման (Սպենսեր, Վիերկանդտ) քննադատությունը: Մենշևիկող իդեալիստների կողմից պատմատը, վորպես գիտություն չըմբռնելը և նրա անջատումը քաղաքականությունից: Բուխարինի հավասարակշռության տեսությունը: Սոցիալ–ֆաշիզմի և տրոցկիզմի էկլեկտիկան:*

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հիմնական գրականություն (*ընդամենը* 40 *էջ*)

1. ԼԵՆԻՆ—*Մատերիալիզմ և էմպիրիոկրիտիցիզմ* 6-*րդ գլ.* § 2.

բ) Կ. Մարքսի «Պատմության մատերիալիստական ըմբռնումը» գլուխը.

2. ՄԱՐՔՍ— ա) Քաղաքատնտեսության քննադատության շուրջը նախաբանը.

բ) Կապիտալի 1-ին հատորի 2-րդ հրատարակության նախաբանը.

գ) Նամակ Աննենկովին 1846 թ. դեկտեմբերի 28-ին. տես «Նամակներ» Ադորատսկու խմբագրությամբ.

3. ԵՆԳԵԼՍ—Նամակ Կոնրադ Շմիդտին 1890 թ. օգոստոսի 5-ին և նամակ Իոսիֆ Բլոխին 1890 թ. սեպտ. 21-ին. տես՝ «Նամակներ»:

ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. ԼԵՆԻՆ—ա) Նարոդնիկության տնտեսական բովանդակությունը և նրա քննադատությունը Ստրուվեյի գրքում.—2-րդ գլ. Յերկերի ժող. 2-րդ հատ. 1-ին հրատ., կամ 1-ին հատ. 2-րդ հրատար.

բ) Ի՞նչ են ժողովրդի բարեկամները. Յերկ. ժող. 1-ին հատ. 1-ին հրատ. 65—95, կամ 1-ին հատ. 2-րդ հրատ. 55—84 էջ:

2. ԵՆԳԵԼՍ—Սոցիալիզմի զարգացումն ուտոպիայից դեպի գիտություն.

3. ՍՏԱԼԻՆ— ա) Լենինիզմի հիմունքների մասին—1, 2, 3 (§ 1—2) գլ.

բ) Ագրարային քաղաքականության հարցերի շուրջը:

II. Արտադրողական ուժեր և արտադրական հարաբերություններ. Հասարակության նյութական արտադրողական ուժերի տարրերը. բանվոր դասակարգը, որպես կարևորագույն արտադրողական ուժ: Աշխատանքն արտադրության հիմք: Արտադրությունը հասարակական կյանքի հիմք: Աշխատանքի պրոցեսը, որպես նյութերի փոխանակում մարդկային հասարակության և բնության միջև: Տեխնիկան, որպես մարդու՝ դեպի բնությունն ունեցած ակտիվ վերաբերմունքի ցուցանիշ, բնության վրա մարդու ունեցած իշխանության չափի և բանվորական ուժի զարգացման ու արտադրողականության ցուցանիշ: Աշխատանքի հասարակական-պատմական բնույթը: Արտադրության յեղանակը և շահագործման յեղանակը: Արտադրական հարաբերությունները, որպես դասակարգային հարաբերություններ: Հասարակությունը, որպես արտադրական հարաբերությունների գումար (СОВОКУПНОСТЬ): Արտադրական հարաբերությունների զանազան տիպեր: Արտադրական հարաբերությունները, որպես արտադրողա-

կան ուժերի զարգացման ձև: Արտադրողական ուժերի և արտադրական հարաբերությունների միջև յեղած հակասությունը, որպես հասարակական-տնտեսական ֆորմացիաների հեղափոխական փոխանորդության (смена) հիմնական օրենք: Արտադրողական ուժերի զարգացումը, որպես հասարակական զարգացման գլխավոր պատճառ և պատմական պրոցեսի մարքս-լենինյան բացատրության յելակետ: Աշխարհագրական միջավայրի դերն արտադրողական ուժերի զարգացման մեջ: Աշխարհագրական միջավայրի գերագնահատումը արտադրողական ուժերի և արտադրական հարաբերությունների զարգացման մեջ: Սոցիալ-ֆաշիզմի և տրոցկիզմի քննադատությունը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հիմնական գրականություն (ընդամենը 35 էջ):

1. ՄԱՐՔՍ—ա) Քաղաքատնտես. քննադատության ներածությունը—1 և 2-րդ բաժ. և նախաբանը.

բ) Վարձու աշխատանք և կապիտալ—2-րդ գլ. § 4 (հասարակության սահմանումը).

գ) Փիլիսոփայության թշվառությունը—2-րդ գլ. § 1, դիտողություն 2.

դ) Կապիտալ—1-ին հատ. 5-րդ գլ. § 1:

ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. ՄԱՐՔՍ—Կապիտալ 1-ին հատ. 5-րդ գլ. § 1, 11 և 13-րդ գլ., 3-րդ հատ. 2-րդ մաս 51-րդ գլ.

2. ԵՆԳԵԼՍ—Անտի-Դյուրինգ—1-ին գլ.. 3-րդ բաժ. 1—3-րդ գլ.

3. ՄԱՐՔՍ և ԵՆԳԵԼՍ—Գերմանական գաղափարախոսություն. տես Մ. և Ե. Արխիվ 1-ին գիրք. 219—256 էջ.

4. ՊԼԵԽԱՆՈՎ—ա) Պատմության մոնիստական հայացքի հարցի շուրջը 5-րդ գլ.

բ) Մեչնիկովի գրքի մասին. յերկ. ժող. 7-րդ հատ.

գ) Մարքսիզմի հիմնական հարցերը 7-րդ և 8-րդ գլ.:

III. Կապիտալիստական հասարակության և ԽՍՀՄ-ի արտադրողական ուժերն ու արտադրական հարաբերությունները. Արտադրության կապիտալիստական յեղանակի հիմնական հակասությունները և դրանց ծայրահեղ սրումը իմպերիալիզմի դարա-

շրջանում։ Իմպերիալիզմի դարաշրջանում մենաշնորհների վճռական դերը։ Ժամանակակից ընդհանուր կապիտալիստական ճգնաժամը, վորպես կապիտալիզմի անլուծելի անտագոնիստական հակասությունների արտահայտություն։ Կապիտալիզմի նեխումը և քայքայումը։ Կապիտալիստական արտադրական հարաբերությունները դառնում են արտադրողական ուժերի զարգացման շղթաներ։ Պրոլետարական հեղափոխության անխուսափելիությունը։ Իմպերիալիզմի անհամաչափ զարգացման օրենքը և մի յերկրում սոցիալիզմի հաղթանակի հնարավորության հարցը։ Կապիտալիզմն ուլտրա-իմպերիալիզմի և սոցիալիզմի մեջ «խաղաղ ներաճելու» սոցիալ-ֆաշիստական տեսության քննադատությունը։ Կապիտալիզմի ավտոմատիկ կործանման տրոցկիստական և լյուքսեմբուրգյան տեսության քննադատությունը։ Բուխարինի կազմակերպված կապիտալիզմի տեսության քննադատությունը։

Մարքսը, Էնգելսը, Լենինը և Ստալինը կապիտալիզմից սոցիալիզմ անցողիկ շրջանի մասին։ ԽՍՀՄ-ի հիմնական տնտեսաձևերը և նրանց փոփոխությունները հեղափոխության տարբեր էտապներում։ ԽՍՀՄ-ում սոցիալիզմ կառուցելու հիմնական հակասությունները և դրանց պլանային հաղթահարումը։ Յերկրի սոցիալիստական ինդուստրացումը և գյուղատնտեսության կոլեկտիվացումը՝ յերկու ճակատով վճռական պայքարի հիման վրա,— հանդիսանում են ԽՍՀՄ-ի ներքին հակասությունների հաղթահարման գլխավոր ուղին և առաջավոր կապիտալիստական յերկրների տեխնիկա-տնտեսական տեսակետից «հասնելու ու առաջ անցնելու»—ընկ. Ստալինի լոզունգի իրականացումը։ Սոցիալիստական տնտեսության հիմքի կառուցումը և ԽՍՀՄ-ը սոցիալիզմի շրջանը թևակոխելը։ Լենինյան «Ով—ում» պրոբլեմի լուծումը քաղաքում և գյուղում։ Համատարած կոլեկտիվացումը և դրա հիման վրա կուլակության, վորպես դասակարգի, վերացումը։ ՄՏԿ-ները գյուղատնտեսության կոլեկտիվացման գործում։ Ընկ. Ստալինն առաջին հնգամյակի հանրագումարների և յերկրորդ հնգամյակի խնդիրների մասին։ Կապիտալիզմի արտադրողական ուժերի և արտադրական հարաբերությունների արմատական տարբերությունը ԽՍՀՄ-ից։

ԽՍՀՄ-ի սոցիալիստական շինարարության հարցի մասին աջ և «ձախ» օպորտունիստների և հակահեղափոխական տրոցկիստների տեսակետների քննադատությունը։

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հիմնական գրականություն (ընդամենը 40 էջ).

1. ԷՆԳԵԼՍ—Անտի-Դյուրինգ 3-րդ բաժ. 2-րդ գլ. կամ սոցիալիզմի զարգացումն ուտոպիայից դեպի գիտություն 3-րդ գլ.

2. ԼԵՆԻՆ—Իմպերիալիզմը, վորպես կապիտալիզմի նորագույն էտապ—7, 8 գլ.։

ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. ՍՏԱԼԻՆ—ա) Ագրարային քաղաքականության հարցերի շուրջը.

բ) Ինդուստրացման և աջ թեքման մասին ՀԱՄԿ(բ)Կ-ում.

գ) Առաջին հնգամյակի հանրագումարների մասին.

դ) Գյուղի աշխատանքների մասին։

2. ԼԵՆԻՆ—ա) Էկոնոմիկան և քաղաքականությունը պրոլետարիատի դիկտատուրայի շրջանում. Յերկ. ժող. 16-րդ հատ. 1-ին հրատ. կամ 22-րդ հատ. 2-րդ հրատ.

բ) Մեր հեղափոխության մասին. 18-րդ հատ. 1-ին մաս, 1-ին հրատ. կամ 22 հատ. 2-րդ հրատ.։

3. ՄԱՐՔՍ և ԷՆԳԵԼՍ—Կոմունիստական մանիֆեստ—1-ին գլուխ։

4. ԷՆԳԵԼՍ—Անտի-Դյուրինգ 2-րդ բաժ. 1—4 գլ. 3-րդ բաժ. 2—4 գլ.։

5. ՄԱՐՔՍ—ա) Կապիտալ 1-ին հատ. 2-րդ գլ. 3-րդ հատ. 1-ին մաս 20-րդ գլ., 2-րդ մաս 51-րդ գլ.

բ) Գոթայի ծրագրի քննադատությունը։

4-ՐԴ ԹԵՄԱ

ԴԱՍԱԿԱՐԳԵՐ, ԴԱՍԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ՊԱՅՔԱՐ ՅԵՎ ՊՐՈԼԵՏԱՐԻԱՏԻ ԴԻԿՏԱՏՈՒՐԱ

(Դասախոսություն 6 ժամ, խմբակային մշակում 12 ժամ)

I. Դասակարգեր և դասակարգային պայքար։ Ի՞նչ է դասակարգը (լենինյան սահմանումը, «Մեծ նախաձեռնությունից»)։ Հասարակական դասակարգի սահմանման խնդրում արտադրության միջոցների նկատմամբ մարդկանց ունեցած հարաբերության վճռական նշանակությունը։ Դասակարգերի և պետության առաջացման տնտեսական հիմունքները։ Հասարակության հիմնական և

վոչ հիմնական դասակարգերը։ Դասակարգ, դաս և պրոֆեսիա։ Դասակարգ և կուսակցություն։ Դասակարգ և ազգություն։ Դասակարգերի զարգացման դիալեկտիկան.—«Դասակարգ ինքնին» և «դասակարգ իր համար»։ Պրոլետարիատի առաջացման պայմանները և պատմական դերը։ Արտադրության միջոցների մասնավոր սեփականության վոչնչացումը, վորպես դասակարգերի վոչնչացման պայման։ Դասակարգի բուխարինյան սահմանման քննադատությունը։ Բուրժուական և ֆաշիստական տեսությունների քննադատությունը։ Մարքս և Ենգելսը հասարակության պատմության, վորպես դասակարգերի պատմության, մասին։ Արտադրության անտագոնիստական ձևը դասակարգային պայքարի հիմք։ Պրոլետարիատի դասակարգային պայքարը, վորպես պայքար արտադրության կապիտալիստական յեղանակը փոխելու և կոմունիստական հասարակություն կազմակերպելու համար։ Յուրաքանչյուր դասակարգային պայքար քաղաքական պայքար է։ Դասակարգային պայքարի հիմնական ձևերը։ Կազմակերպության նշանակությունը պրոլետարիատի դասակարգային պայքարում։ Պրոֆմիությունների դերը։ Առաջնորդներ—կուսակցություն—դասակարգ—մասսա։ Պրոլետարիատի դասակարգային պայքարի ստրատեգիան և տակտիկան։ Նորը և վճռականը դասակարգերի և դասակարգային պայքարի մասին Մարքսի ուսմունքում։

Դասակարգային պայքարի մարքս-լենինյան և լիբերալ-ոպորտունիստական ըմբռնումը։ Իմպերիալիզմի դարաշրջանում դասակարգային պայքարի առանձնահատկությունները։ Սոցիալ-ֆաշիզմի և հակահեղափոխական տրոցկիզմի քննադատությունը։ Պրոլետարիատի դասակարգային պայքարի խնդիրները, ներկա էտապում և Կոմինտերնի դերը։

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հիմնական գրականություն (ընդամենը 40 էջ)

1. ՄԱՐՔՍ և ԵՆԳԵԼՍ—Կոմունիստական մանիֆեստ.

2. ԼԵՆԻՆ—ա) Մեծ նախաձեռնություն. Յերկ. ժող. 24-րդ հատ. 2-րդ հրատ. 336—337 էջ.

բ) Դասակարգային պայքարի լիբերալ և մարքսիստական ըմբռնման մասին. 16-րդ հատ. 2-րդ հրատ.

գ) Ի՞նչ անել—1-ին գլ. § գ. (Ենգելսը տեսական պայքարի նշանակության մասին) 4-րդ հատ. 2-րդ հրատ.

դ) Պետություն և հեղափոխություն. 2-րդ գլ. § 3։

ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. ՍՏԱԼԻՆ—ա) Լենինիզմի հիմունքների մասին 3-րդ գլ. § 1—2, 7, 8 գլ.

բ) Բոլշևիզմի մի քանի հարցերի մասին.

2. ԼԵՆԻՆ—ա) Վուլգար սոցիալիզմը և սոցիալիստ-հեղափոխականների կողմից կենդանացվող նարոդնիկությունը. 5-րդ հատ. 2-րդ հրատ.

բ) Քայլ առաջ—յերկու քայլ յետ (ոպորտունիզմը կազմակերպչական խնդիրներում). 6-րդ հատ. 2-րդ հրատ.

գ) Ի՞նչ անել (ամբողջ բրոշյուրը).

դ) Դասախոսություն պետության մասին. 24-րդ հատ. 2-րդ հրատ.

ե) Մեր ծրագիրը. Մեր մոտակա խնդիրները—2-րդ հատ. 2-րդ հրատ.

զ) Թեզիսներ Կոմինտերնի 2-րդ կոնգրեսի հիմնական խնդիրների մասին։ 25-րդ հատ. 2-րդ հրատ.

է) Ձախության մանկական հիվանդությունը կոմունիզմում—25-րդ հատ. 2-րդ հրատ.

3. ՄԱՆՈՒԻԼՍԿԻ—Զեկուցում Կոմինտերնի Գործադիր Կոմիտեյի 12-րդ պլենումի մասին (և պլենումի բանաձևը)։

II. Պետություն և հեղափոխություն։ Պետությունը՝ դասակարգային հակասությունների անհաշտության արդյունքն իշխող դասակարգերի ձեռքին բռնության ապարատ է։ Պետության հիմնական պատմական տիպերը։ Բուրժուական հեղափոխության վերաբերմունքը դեպի ֆեոդալական պետությունը։ Բուրժուական դեմոկրատիան, վորպես բուրժուական դիկտատուրայի ձև. Ֆաշիզմը, վորպես բուրժուական դիկտատուրայի գլխավոր սոցիալական հենարան։ Վերդասակարգային պետության բուրժուական տեսությունների քննադատությունը (մենշևիկներ, եսերներ և այլն)։

Անարխիստների տեսության քննադատությունը։ Պրոլետարական հեղափոխության արմատական տարբերությունը բուրժուական հեղափոխությունից։ Իշխանության հարցը հանդիսանում է յուրաքանչյուր հեղափոխության հիմնական հարցը։ Պրոլետարիատի դիկտատուրայի պատմական անհրաժեշտությունը։ Պրոլետարական հեղափոխության շրջանում բուրժուական պետության ապարատը ջարդելու անհրաժեշտությունը։ Փարիզյան կոմունայի

և Հոկտեմբերյան հեղափոխության փորձը: «Փոքրագույն չարիքի» սոցիալ-ֆաշիստական տեսությունների,—առանց բուրժուական պետական ապարատը ջարդելու, խաղաղ կերպով սոցիալիզմի մեջ ներաճելու տեսակետի քննադատությունը: Պրոլետարիատի դիկտատուրան պրոլետարական հեղափոխության հիմնական բովանդակությունն է, շահագործողներին ճնշելու զենքը, սոցիալիստական շինարարության զենքը: Պրոլետարիատի դիկտատուրան դեմոկրատիայի բարձրագույն տիպն է: Նրա տարբերությունը բուրժուական դեմոկրատիայից: Խորհրդային իշխանությունը որպես պրոլետարիատի դիկտատուրայի ձև: Կուսակցությունը և բանվոր դասակարգը պրոլետարիատի դիկտատուրայի սիստեմում: Պրոլետարիատի դաշինքը միջակ գյուղացիության հետ, որպես պրոլետարիատի դիկտատուրայի «բարձրագույն սկզբունք»: Պետության և հեղափոխության խնդրի նկատմամբ աջ և «ձախ» օպորտունիզմի և հակահեղափոխական տրոցկիզմի տեսակետների քննադատությունը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հիմնական գրականություն (*ընդամենը 37 էջ*)

ՍՏԱԼԻՆ—*ա) Լենինիզմի հիմունքների մասին*— 2, 3, 4 *գլ.*

բ) Լենինիզմի հարցերի շուրջը 1—4 *գլ.:*

ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. ՍՏԱԼԻՆ—*ա) Լենինիզմի հարցերի շուրջը*—5—7 *գլ.*

բ) Բանվորա-գյուղացիական կառավարության հարցի շուրջը (պատասխան ընկ. Դմիտրիևին).

գ) Պրոլետարիատի և չքավոր գյուղացիության դիկտատուրայի լոզունգի մասին Հոկտեմբերի նախապատրաստման շրջանում (պատասխան ընկ. Պ.) (տես՝ Լենինիզմի հարցերը):

2. ԼԵՆԻՆ *ա) Պետություն և հեղափոխություն* 21-*րդ հատ.* 2-*րդ հրատ.*

բ) Դասախոսություն պետության մասին. 24 *հատ.* 2-*րդ հրատ.*

գ) Թեզիսներ և զեկուցում բուրժուական և պրոլետարական դեմոկրատիայի և պրոլետարիատի դիկտատուրայի մասին. 24-*րդ հատ.* 2-*րդ հրատ.*

դ) Պրոլետարական հեղափոխությունը և ռենեգատ Կաուցկին - 23-*րդ հատ.* 2-*րդ հրատ.*

ե) Դիկտատուրայի հարցի պատմության շուրջը. 25-*րդ հատ.* 2-*րդ հրատ.:*

III. Դասակարգերը և դասակարգային պայքարը պրոլետարիատի շրջանում: *Պրոլետարիատը և միջակ գյուղացիությունը անցողիկ շրջանի երկու հիմնական դասակարգերն են: Ընկ. Ստալինը պրոլետարիատի և գյուղացիության միջև յեղած հակասությունների հաղթահարման մասին: Չքավորությունը մինչև գյուղատնտեսության համատարած կոլեկտիվացումը՝ գյուղում պրոլետարիատի հիմնական հենարանն էր կուլակության դեմ պայքարելու գործում: Կոլտնտեսական գյուղացիությունը և նրա սոցիալական բնույթը: Համատարած կոլեկտիվացման հիման վրա կուլակության որպես դասակարգի վերացումը:*

Պրոլետարիատի դիկտատուրան դասակարգային պայքարի բարձրագույն ձևն է: Լենինը դասակարգային պայքարի նոր ձևերի ու խնդիրների մասին պրոլետարիատի դիկտատուրայի ժամանակ:

Սոցիալիստական վերակառուցման շրջանում դասակարգային պայքարի սրումը՝ կապված ամբողջ ճակատով սոցիալիզմի ծավալուն հարձակման և ԽՍՀՄ-ում կապիտալիզմն արմատախիլ անելու հետ: Վնասարարությունը, որպես վերակառուցման շրջանում կապիտալիստական տարրերի կողմից պրոլետարիատի դիկտատուրայի դեմ տարվող դասակարգային պայքարի հիմնական ձևերից մեկը: Ընկ. Ստալինն առաջին հնգամյակի հանրագումարների և սոցիալիստական շինարարության ներկա էտապում դասակարգային պայքարի նոր ձևերի ու խնդիրների մասին: 17-րդ կոնֆերենցիան 2-րդ հնգամյակում դասակարգերի և դասակարգեր առաջացնող պատճառների վերջնական վերացման մասին: Դասակարգային թշնամու նկատմամբ պրոլետարիատի և նրա կուսակցության զգոնության անհրաժեշտությունը: Պրոլետարիատի դիկտատուրայի և կոմունիստական կուսակցության ամրացումը, որպես սոցիալիստական հասարակության կառուցման, դասակարգերի վերջնական ոչնչացման և պետության մահացման գլխավոր պայման: Կուսակցության հետևողական պայքարը հակահեղափոխական տրոցկիզմի, աջ և «ձախ» օպորտունիզմի դեմ, որպես հաջող սոցիալիստական շինարարության վճռական պայմաններից մեկը: Պրոլետարիատի ղեկավար և ուսուցիչ ընկ. Ստալինի դերը կուսակցության գլխավոր գծի համար մղվող պայքարում:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հիմնական գրականություն (*ընդամենը 40 էջ*)

1. ԼԵՆԻՆ—*ա) Էկոնոմիկան և քաղաքականությունը պրոլետարիատի դիկտատուրայի շրջանում. 24-րդ հատ. 2-րդ հրատ.*

բ) Կոնսպեկտ պրոլետարիատի դիկտատուրայի մասին. 25-րդ հատ. 2-րդ հր. 5—12 էջ.

2. ՍՏԱԼԻՆ—*ա) Լենինիզմի հիմունքների մասին 5-րդ գլ.*

բ) Հարցեր և պատասխաններ (Սվերդլովյան համալսարանում արտասանած ճառը): 1, 3, 4, 5 հարցերի պատասխանները:

գ) Կուլակության, որպես դասակարգի վերացման քաղաքականության հարցի շուրջը. տես՝ «Լենինիզմի հարցերը».

ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. ՍՏԱԼԻՆ—*ա) Լենինը և միջակի հետ դաշինքի խնդիրը.*

բ) Աջ թեքման մասին ՀամԿ(բ)Կ-ում.

գ) Ագրարային քաղաքականության հարցի շուրջը.

դ) Զեկուցում 16-րդ կուսհամագումարում. 2 և 3 բաժինն ու եզրափակման խոսքը.

ե) Պատասխան ընկ. կոլտնտեսականներին.

զ) Առաջին հնգամյակի արդյունքները.

է) Գյուղի աշխատանքների մասին.

2. ԼԵՆԻՆ—*Փոխադրող բանվորների համառուսական համագումարում արտասանած ճառը. 16-րդ հատ. 2-րդ հրատ.:*

5-ՐԴ ԹԵՄԱ

ԲԱԶԻՍ ՅԵՎ ՎԵՐՆԱՇԵՆՔԵՐ

(Դասախոսություն 6 ժամ, խմբակային մշակում 12 ժամ).

I. Հասարակական կեցություն և հասարակական գիտակցություն: *Արտադրական ուժերի և արտադրական հարաբերությունների միասնությունը՝ հասարակության տնտեսական բազիս: Քաղաքական և գաղափարախոսական վերնաշենքեր. դրանց սպեցիֆիկ առանձնահատկությունները: Հասարակական գիտակցությունը, որպես արտացոլված հասարակական կեցություն: Հասարակական (դասակարգային) և անհատական գիտակցություն: Բազիսի և վերնաշենքի փոխազդեցությունը: Վերնաշենքային ձևերի զարգացման հարաբերական ինքնուրույնությունը: Վերնաշենքերի հեղափոխական և պահպանողական դերը:*

Վերնաշենքերի դասակարգային էությունը: Դասակարգային պայքարը գաղափարախոսության բնագավառում, որպես դասակարգային պայքարի հիմնական ձևերից մեկը: Բուրժուական գաղափարախոսության հեղափոխական բնույթն այն շրջանում, երբ բուրժուազիան պայքարում էր իշխանության համար, և այդ գաղափարախոսության ռեակցիոն բնույթն այժմ: Ֆաշիզմը նեխվող բուրժուազիայի գաղափարախոսություն և քաղաքականություն է: Սոցիալ-ֆաշիզմը բուրժուական գաղափարախոսության մի այլաձևությունն է: Շահագործող դասակարգերի գաղափարախոսության նման գծերը: Մարքսիզմը պրոլետարիատի գաղափարախոսությունն է: Նրա հակադրությունը բուրժուական գաղափարախոսությանը: Լենինը և Ստալինը պրոլետարական գաղափարախոսության ձևավորման մասին:

Հասարակական կեցությունն ու հասարակական գիտակցությունը Բոգդանովի կողմից նույնացնելու քննադատությունը: Մենշևիկող իդեալիստների կողմից գաղափարախոսության անջատումը բազիսից: Գաղափարախոսությունը որպես հոգեբանության «խտացում» բուխարինյան ըմբռնման քննադատությունը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հիմական գրականություն (*ընդամենը 39 էջ*)

1. ՄԱՐՔՍ—*Քաղաքատնտեսության քննադատության շուրջը—առաջաբան և ներածություն.*

2. ԼԵՆԻՆ—*ա) Մատերիալիզմ և էմպիրիոկրիտիցիզմ. 6-րդ գլ.* § 2, 3.

բ) Կուսակցական կազմակերպություն և կուսակցական գրականություն. Յերկ. ժող. 8-րդ հատ. 2-րդ հրատ.

3. ԷՆԳԵԼՍ—*Նամակներ՝ ա) Իոսիֆ Բլոխին 21-ին հունվարի 1890 թ.*

բ) Կ. Շմիդտին 1890 թ. հոկտ. 27-ին. գ) Մերինգին 1893 թ. հուլիսի 14-ին. դ) Բ. Շտարկենբերգին 1894 թ. հունվարի 25-ին. տես՝ «Նամակներ» Ադորատսկու խմբագրությամբ:

ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. ԼԵՆԻՆ—*ա) Ի՞նչ անել. 1-ին գլ.* § *Ո (Էնգելսը տեսության նշանակության մասին)* II *գլ. (ամբողջը).*

բ) Մարտնչող մատերիալիզմի նշանակության մասին 17 հատ. 2-րդ հրատ.

գ) Տոլստոյը, վորպես ռուսական հեղափոխության հայելի. 12-րդ հատ.

դ) Ժողովրդին ազատության և հավասարության լոզունգներով խաբելու մասին. 24-րդ հատ.

2. ԵՆԳԵԼՍ—Անտի-Դյուրինգ—9—11 գլ.

3. ՍՏԱԼԻՆ—ա) Լենինիզմի հիմունքների մասին—1, 2, 3 գլուխներ.

բ) Բոլշևիզմի պատմության մի քանի հարցերը.

գ) Գյուղի աշխատանքների մասին.

4. ՊԼԵԽԱՆՈՎ—ա) Մարքսիզմի հիմնական հարցերը—8, 9, 11, 13 գլուխներ.

բ) Պատմության վրա մոնիստ. հայացքի զարգացման հարցի շուրջը. 5-րդ գլ.:

II. Կուլտուրայի և կուլտուրական հեղափոխության ուսմունքը. Կուլտուրայի գաղափարը: Հասարակական ձևերի և դասակարգային կուլտուրաների փոխանորդությունը: Ազգային և միջազգային կուլտուրա: Պրոլետարական և սոցիալիստական կուլտուրա: Լենինը և Ստալինը ազգային և պրոլետարական կուլտուրայի միասնության և տարբերության մասին: Պրոլետարական հեղափոխությունը և բուրժուական կուլտուրան: Լենինը և Ստալինը բուրժուական կուլտուրայի քննադատական վերամշակման և սոցիալիստական կուլտուրայի ստեղծման մասին: Աշխատավորների կոմունիստական դաստիարակությունը, վորպես պրոլետարիատի կուլտուրական հեղափոխության հիմնական իմաստ և գլխավոր խնդիր:

Սոցիալիզմի ծավալուն հարձակումն ամբողջ ճակատով և կուլտուրական հեղափոխության պրոբլեմը: Ընկ. Ստալինի լոզունգը՝ «Վերակառուցման շրջանում տեխնիկան վորոշում է ամեն բան». դրա նշանակությունը կուլտուրական հեղափոխության համար: Պայքար աշխատանքի նոր ձևերի համար. սոցմրցում և հարվածայնություն: Դպրոցի պոլիտեխնիկացման խնդիրը: ՀամԿ(բ)Կ Կենտկոմի 1931 թ. սեպտեմբերի 5-ի և 1932 թ. օգոստոսի 25-ի վորոշումները դպրոցի մասին: Ընկ. Ստալինը պրոլետարական ինտելիգենցիա ստեղծելու անհրաժեշտության մասին: ԽՍՀՄ-ում կուլտուրայի և գիտության խնդիրների պլանավորման պրոբլեմը: Մտավոր և ֆիզիկական աշխատանքի միջև, քաղաքի և գյուղի միջև հակադրության վերացման պրոբլեմը 2-րդ հնգամյակում:

Կապիտալիզմի մնացուկների վոչնչացումը մարդկանց գիտակցության մեջ:

Հեղափոխության կուլտուրական նախադրյալների և կապիտալիզմի պայմաններում «Պրոլետարիատի կուլտուրական հասունացման» մասին մենշևիկյան դոգմայի քննադատությունը: Աջերի և մեխանիստների քննադատությունը, վորոնք չեն հասկանում դասակարգային պայքարը կուլտուրայի խնդիրներում: Մենշևիկող իդեալիզմի և տրոցկիզմի քննադատությունը, վորոնք ժխտում են պրոլետարական կուլտուրան:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հիմնական գրականություն (ընդամենը 47 էջ)

1. ԼԵՆԻՆ—ա) Կոմյերիտմիության խնդիրների մասին (Կոմյերիտմիության 3-րդ համագ. ճառը): 25-րդ հատ. 2-րդ հրատ.

բ) Պրոլետարական կուլտուրայի մասին. նույն հատորում.

գ) Զեկուցում քաղլուսաշխատավորների 2-րդ համագումարում 1921 թ. հոկտեմբերի 17-ին 26-րդ հատ.

2. ՍՏԱԼԻՆ—Նոր պայմաններ, տնտեսավարների նոր խնդիրներ:

ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. ԼԵՆԻՆ— ա) Ժողովրդական կրթության Համառուսական համագումարում արտասանած ճառը 1918 թ. օգոստոսի 28-ին. 23 հատ.

բ) 1920 թ. նոյեմբերի 3-ին քաղլուսների խորհրդակցության արտասանած ճառը.

գ) Ավելի քիչ, բայց լավ.

դ) Մի էջ օրագրից.

ե Մետաղագործների համագումարի կոմունիստական ֆրակցիայում արտասանած ճառը.

զ) Կոոպերացիայի մասին. 27 հատ.

է) Լուսժողկոմատի աշխատանքի մասին. 26-րդ հատ.

ը) Կուսակցության ծրագրի մասին ճառը. 16 հատ. 1-ին հր. 127—128.

թ) Զեկուցում խորհուրդների 7-րդ համագումարում. 26-րդ հատ. 2-րդ հրատ. 46—48 էջ.

ժ) Աշխատավորուհու միջազգային օրվա առթիվ. 25-րդ հատ.

ժա) Ինչպես կազմակերպել սոցմրցումը. 26 հատ.

ժբ) Մեծ նախաձեռնություն. 24 հատ.

ժգ) Արտադպրոցական կրթության մասին—25 հատ. 448—456 էջ:

2. ՍՏԱԼԻՆ—Լենինիզմի հարցերը. 65—74, 147—152, 191—207, 489—491, 547—549 էջ:

III. Մարտնչող աթեիզմը և կրոնը. Կրոնը վորպես գաղափարախոսական վերնաշենք: Կրոնն աշխարհի պատկերացման աղճատված ձևն է: Կրոնը շահագործող դասակարգերի ձեռքին աշխատավորների ճնշման գործիք: Կրոնի առաջացումը և նրա գոյության պատճառները դասակարգային հասարակության մեջ: Կրոնի ձևերի պատմական բնույթը: Կրոնի և յեկեղեցու դերը ֆեոդալիզմի ժամանակ:

Բուրժուազիայի վերաբերմունքը դեպի կրոնը իշխանության համար պայքարելու շրջանում և իշխանությունը գրավելուց հետո: Կապիտալիզմի նեխումը և կրոնական-միստիկական բուրժուական «տեսությունների» ծաղկումը: Կրոնի անհամատեղելիությունը գիտության հետ: Դիալեկտիկական մատերիալիզմը վորպես մարտնչող աթեիզմ: Լենինը պրոլետարական կուսակցության վերաբերմունքի մասին դեպի կրոնը: Յերկրորդ ինտերնացիոնալի վերաբերմունքը դեպի կրոնը, վորպես մասնավոր գործ կուսակցության նկատմամբ: Լենինի պայքարը մախիզմի և աստվածաշինարարության դեմ: Պրոլետարիատի պայքարը կրոնի դեմ, վորպես դասակարգային պայքարի ձևերից մեկը: Սոցիալիստական շինարարության ներկա էտապում կրոնի դեմ պայքարելու նշանակությունը: ՍՍՀՄ-ում կրոնի կենսունակության դասակարգային արմատները: Լենինյան պատգամը կրոնի դեմ պայքարելու հարցի մասին:

Հակակրոնական պրոպագանդայի բնագավառում պայքար յերկու ճակատով:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հիմնական գրականություն (ընդամենը 34 էջ)

1. ԼԵՆԻՆ—ա) Սոցիալիզմը և կրոնը. 8-րդ հատ.

բ) Բանվոր դասակարգի վերաբերմունքի մասին դեպի կրոնը.

գ) Դասակարգերը և կուսակցությունները իրենց վերաբերմունքով դեպի կրոնը: 14-րդ հատ.

դ) Նամակներ Գորկուն կրոնի մասին. Լենինյան ժող. 1-ին. նամակներ № 32, 34.

ե) Մարտնչող մատերիալիզմի նշանակության մասին. 27-րդ հատ.:

ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. ՄԱՐՔՍԻ և ԵՆԳԵԼՍԻ մտքերը կրոնի մասին. Քրեստոմատիա «Աթեիստի» հրատ. 1929 թ. 13—36, 140—142, 144, 152—156, 170—182, 187—190. 192—194. 217, 218. 228—236. 258—260, 326—334 էջեր:

2. ԼԵՆԻՆԻ մտքերը կրոնի մասին—Քրեստոմատիա «Աթեիստի» հրատ.

3. ՊԼԵԽԱՆՈՎԻ մտքերը կրոնի մասին—Քրեստոմատիա «Աթեիստի» հրատ.:

4. ԼՈՒԿԱՉԵՎՍԿԻ—ՍՍՀՄ-ում կրոնի սոցիալական արմատների մասին:

ՄԱՐՔՍԻԶՄ-ԼԵՆԻՆԻԶՄ ՅԵՎ ՌԵՎԻԶԻՈՆԻԶՄ

(Յեզրափակիչ դասախոսություն 3 ժամ)

Ռեվիզիոնիզմը վորպես բուրժուական ազդեցության ձևերից մեկը պրոլետարիատի վրա: Ռեվիզիոնիզմի և ոպորտունիզմի առաջացումը: Բեռնշտայնականություն: Միլյերանիզմ և տրեդյունիոնիզմ, լեգալ մարքսիզմ և էկոնոմիզմ: Դասակարգային պայքարի, հեղափոխության և պրոլետարիատի դիկտատուրայի ժխտում և բուրժուական դեմոկրատիայի պաշտպանություն: Պայքար մատերիալիստական դիալեկտիկայի դեմ և Կանտի փիլիսոփայական դուալիզմի գիրկերն անցնելը ռեվիզիոնիզմի և ոպորտունիզմի հիմնական քաղաքական և փիլիսոփայական էությունն է: Ընկ. Ստալինը տարերայնության տեսության, վորպես ամեն մի ոպորտունիզմի տրամաբանական հիմքի մասին: Ռեվիզիոնիզմի և ոպորտունիզմի դասակարգային արմատները: Կաուցկիականությունը, վորպես 2-րդ Ինտերնացիոնալի ոպորտունիզմի ցենտրիստական այլաձևություն: Մենշևիզմը վորպես ոպորտունիզմի այլաձևություն: Տրոցկիզմը վորպես մենշևիզմի այլաձևություն: Տեսության անջատումը պրակտիկայից, վորպես 2-րդ Ինտերնացիոնալի վատթարագույն կողման: 2-րդ Ինտերնացիոնալի մինչպատերազմյան ռեվիզիոնիզմի վերաճումը սոցիալ-ֆաշիզմի: Տրոց-

կիզմը, վորպես սոցիալ-ֆաշիզմի այլաձևություն, վորպես հակահեղափոխական բուրժուազիայի առաջավոր ջոկատ:

Աջ ոպորտունիզմը վորպես կուլակության գաղափարախոսություն: Աջ ոպորտունիզմի հիմնական քաղաքական էությունը: Մեխանիցիզմը, վորպես աջ ոպորտունիզմի փիլիսոփայական հիմունք: Ընկ. Ստալինը Բուխարինի հավասարակշռության տեսության մասին: Աջ ոպորտունիզմի այլասերումը, վերածումը բացարձակ հակահեղափոխության (Ռուտինի և Սլեպկովի խմբակը):

«Ձախ» ոպորտունիզմը վորպես տրոցկիզմի այլաձևություն: Դոգմատիզմ, էկլեկտիկա և սուբյեկտիվություն,—ահա «ձախ» ոպորտունիզմի մեթոդաբանության էությունը: Մենշևիկող իդեալիզմը, հիմնականում վորպես «ձախ» ոպորտունիզմի փիլիսոփայական հիմունք («Ձախ» ֆրազներ—աջ գործեր): Աջ—«ձախ» բլոկը: Ընկ. Ստալինը «ձախ» ոպորտունիզմի և տրոցկիզմի սոցիալական արմատների մասին:

Ռևիզիոնիզմի և ոպորտունիզմի դեմ յերկու ճակատով պայքարը պրոլետարական կուսակցության զարգացման օրենքն է:

Յերկու ճակատով պայքարում ընկ. Ստալինի դերը, վորպես կուսակցության և Կոմինտերնի տեսաբանի ու առաջնորդի: Ընկ. Ստալինը կուսակցական գծի և դասակարգային պայքարի խնդիրների մասին 2-րդ հնգամյակում:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հիմնական գրականություն (ընդամենը 37 էջ)

1. ԼԵՆԻՆ—ա) Մարքսիզմ և ռևիզիոնիզմ. 12 հատ.

բ) Ձախության մանկական հիվանդությունը կոմունիզմի մեջ. 2, 3, 4 գլ. 25 հատ.

2. ՍՏԱԼԻՆ—ա) Լենինիզմի հիմունքների մասին—2-րդ գլ.

բ) Բոլշևիզմի պատմության մի քանի հարցերը:

ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. ԼԵՆԻՆ—ա) Յերկրորդ Ինտերնացիոնալի կործանումը 18-րդ հատ.

բ) Պրոլետարական հեղափոխությունը և ռենեգատ Կաուցկին 22-րդ հատոր.

2. ՍՏԱԼԻՆ—ա) Տրոցկիզմ թե լենինիզմ.

բ) Ոպոզիցիոն բլոկի մասին ՀամԿ(բ)Կում.

ՀՍՍՀ-ՍՍՌ

գ) Մեր կուսակցության մեջ սոցիալ-դեմոկրատական թեքման մասին. տես՝ «Ոպոզիցիայի մասին» հոդվածն. ժողովածու.

դ) Հոդվածներ և ճառեր աջ թեքման մասին: Տես՝ Լենինիզմի հարցերը:

ե) Առաջին հնգամյակի հանրագումարները.

զ) Գյուղի աշխատանքի մասին.

3. ՄԱՆՈՒԻԼՍԿԻ—Զեկուցում Կոմինտերնի գործկոմի 12-րդ պլենումի մասին:

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL0155430

ԳԻՆԸ 30 ԿՈՊ.

Программа
Диалект. и историч.
Материализма
ГИЗ ССР Армении, Эривань, 1933